

УДК 378.1:32
DOI: 10.32342/2522-4115-2020-1-19-31

О.О. РЕЗВАН,
*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології
Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова*

Р.Е. КРАВЕЦЬ,
*аспірант кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології
та соціальної роботи ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (м. Дніпро)*

СТРАТЕГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМІДЖЕФОРМУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІТОЛОГІВ

Статтю присвячено питанню формування професійного іміджу майбутніх політологів під час їх професійної підготовки у закладах вищої освіти. Визначено особистісні якості, що необхідно розвивати майбутньому політологу для досягнення позитивного результату іміджеформувальної діяльності. Подано структурну модель професійного іміджу фахівця цього профілю. Виокремлено педагогічні чинники, що обумовлюють формування професійного іміджу студентів у процесі фахової підготовки: розвиток у майбутніх політологів стійкої потреби у формуванні професійного іміджу на основі усвідомлення цілей професійної підготовки; спрямованість змісту професійної підготовки на проектування майбутніми політологами індивідуальної траєкторії формування професійного іміджу на основі рефлексивної позиції; педагогічний супровід іміджеформувальної діяльності студентів. Як найважливіший етап у формуванні професійного іміджу майбутніх політологів визначено організацію педагогічного супроводу їх іміджеформувальної діяльності. Проаналізовано підходи науковців до розуміння поняття «педагогічний супровід» та близьких до нього термінів. Обґрунтовано стратегії організації іміджеформувальної діяльності майбутніх політологів у навчально-виховному процесі ЗВО. Розглянуто важливу роль волонтерської діяльності у процесі допомоги студентам у їх професійних самовиявленнях поза межами університету. Зроблено висновок, що педагогічний супровід іміджеформувальної діяльності майбутніх політологів полягає у забезпеченні комплексу чинників для повноцінного здійснення цього процесу: активізації навчальної діяльності шляхом використання інтерактивних методів навчання; створенні педагогічної атмосфери, що сприяє творчим проявам студентів; розвитку самоактуалізації особистості, сприянні реалізації потенційних можливостей студентів, їх самоздійсненню.

Ключові слова: професійний імідж, майбутні політологи, педагогічний супровід, вища освіта, ЗВО, іміджеформувальна діяльність.

Статья посвящена вопросу формирования профессионального имиджа будущих политологов в процессе их профессиональной подготовки в учреждениях высшего образования. Определены личностные качества, которые необходимо развивать будущему политологу для достижения положительного результата имиджеформирующей деятельности. Представлена структурная модель профессионального имиджа специалиста этого профиля. Выделены педагогические факторы, обуславливающие формирование профессионального имиджа студентов в процессе профессиональной подготовки: развитие у будущих политологов устойчивой потребности в формировании профессионального имиджа на основе осознания целей профессиональной подготовки; направленность содержания профессиональной подготовки на проектирование будущими политологами индивидуальной траектории формирования профессионального имиджа на основе рефлексивной позиции; педагогическое сопровождение имиджеформирующей деятельности студентов. В качестве важней-

шого етапа в формуванні професійного іміджу майбутніх політологів визначена організація педагогічного супроводження їх іміджеформуючої діяльності. Проаналізовані підходи учених до розуміння поняття «педагогічне супроводження» і близьких до нього термінів. Обґрунтовано стратегії організації іміджеформуючої діяльності майбутніх політологів в навчально-виховному процесі ВНУ. Розглянуто важливу роль волонтерської діяльності в процесі допомоги студентам в їх професійному самовираженні поза університетом. Сформульовано висновок, що педагогічне супроводження іміджеформуючої діяльності майбутніх політологів полягає в забезпеченні комплексу факторів для повноцінного здійснення цього процесу: активізації навчальної діяльності шляхом використання інтерактивних методів навчання; створення педагогічної атмосфери, сприятливої творчим проявам студентів; розвитку самоактуалізації особистості, сприяючи реалізації потенціальних можливостей студентів, їх самореалізації.

Ключові слова: професійний імідж, майбутні політологи, педагогічне супроводження, вища освіта, ЗВО, іміджеформувальна діяльність.

Постановка проблеми. Сучасна вітчизняна система вищої професійної освіти приділяє достатню увагу підвищенню професійної кваліфікації фахівців, формуванню їх фахової компетентності, але формування спеціаліста як гармонійно розвинутого суб'єкта, у якого розумові якості вдало поєднуються з адекватною самооцінкою і розвинутою «Я-концепцією», зовнішньою привабливістю, гарними манерами, часто залишається поза полем діяльності освітніх установ. Утім, слід зазначити, що у зв'язку з появою нових світових професійних стандартів саме проблема формування професійного іміджу особистості набуває все більшої актуальності, адже саме ефективний, позитивний, керований імідж здатен впливати на суспільну думку, допомагає досягти конкретних ділових і професійних цілей діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню професійного іміджу як набору певних уявлень про ідеальний професійний образ присвячено праці таких науковців, як Р. Арнхейм, Н. Барні, П. Берд, К. Боулдинг, Р. Квеско, М. Мазоренко, Л. Мітіна, О. Панасюк, Є. Петров, В. Черепанова, В. Шепель, Дж. Ягер та ін. **Щодо трактування поняття «професійний імідж», то більшість вчених розуміють його** як професійний образ, що створює фахівець відповідно до його уявлень про зовнішній вигляд, поведінку і характер діяльності в заданій ситуації (Р. Арнхейм, К. Боулдинг, С. Болсун, М. Навроцька, О. Романовська та ін.); як загальне враження про фахівця, що він справляє на оточуючих через сприйняття його особистісно-професійних якостей, манери говоріння і поведінки, зовнішнього вигляду (Є. Барбіна, Ю. Дзядевич, Н. Тимошенко, О. Кирилюк та ін.); як сукупність професійних, моральних, естетичних і етичних норм, вироблених суспільством, і ставлення суб'єкта до своїх професійних обов'язків (Ю. Палеха, Д. Вергун, О. Грейліх, Л. Донська, Н. Савченко, Т. Хомуленко); складне утворення, зумовлене особливостями професійної діяльності та соціальними ролями, що виконує особистість (Т. Завгородня, О. Капустюк) і т. ін. Враховуючі позиції науковців, поняття «професійний імідж» ми позиціонуємо як цілеспрямовано сформований інтегральний образ, що поєднує в собі усвідомлений світогляд, зовнішній вигляд і сформовані професійно значущі характеристики, активне виявлення яких забезпечує індивідуальний стиль професійної діяльності і професійну самопрезентацію фахівця.

У психологічних розвідках професійний імідж розглядається здебільшого в контексті дослідження свідомості та підсвідомості особистості, вивчення мотивації її вчинків, процесу професійного самовизначення (Є. Климов, М. Гомезо, Л. Орлова, Д. Фельдштейн, Є. Зеєр, І. Кон, А. Кононенко, М. Мазоренко та ін.). Науковці-педагоги роблять акценти на формуванні необхідних рис та відповідних компетенцій у процесі здобуття людиною професійної освіти (Ю. Дзядевич, Т. Довга, В. Ісаченко, А. Калужний, Л. Мартинець, С. Маскалянова, І. Николаєску, Т. Саркісян, Н. Тарасенко, Н. Чипиленко та ін.). Разом із тим, незважаючи на досить активний інтерес науковців до проблематики, пов'язаної з іміджем професії, численні напрацювання з різних аспектів професійного іміджу, питання його формування у майбутніх політологів залишилися поза увагою дослідників.

Мета статті полягає у характеристиці можливостей реалізації іміджеформувальної діяльності майбутніх політологів, що деталізується у таких завданнях: подання структурної моделі професійного іміджу майбутнього політолога; виокремлення педагогічних чинників, що

обумовлюють формування його професійного іміджу в процесі фахової підготовки; визначення стратегій організації іміджеформувальних заходів у навчально-виховному процесі ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зроблений нами аналіз змісту професійного іміджу, відображений у програмі підготовки майбутніх політологів, дає змогу стверджувати, що для позитивного результату іміджеформувальної діяльності та успішної реалізації фахівця цього профілю у професії студенту необхідно розвивати такі особистісні якості, як ерудованість, принциповість, відповідальність, організованість, тактовність, гнучкість; грамотна, чітка, логічна усна і письмова мова; креативність, допитливість, цілеспрямованість; організаторські здібності, об'єктивність, самоконтроль, прагнення до самовдосконалення. Серед необхідних фахівцю здатностей відзначимо також високий рівень розвитку аналітичного і синтетичного мислення (вміння отримувати та обробляти потрібну інформацію, оцінювати, порівнювати і засвоювати її); високий рівень розвитку понятійного мислення (володіння науковими поняттями); високий рівень розвитку дедуктивного мислення (уміння робити висновки від загального до конкретного); схильність до дослідної діяльності (увага до деталей, здатність групувати безліч фактів, установлювати причинно-наслідкові зв'язки); здатність займатися тривалий час кропіткою роботою (робота з досьє, архівними документами); високий рівень розвитку короткочасної і довготривалої пам'яті; розвинені комунікативні здібності; ораторські здібності; високий рівень розвитку концентрації і стійкості уваги (здатність протягом тривалого часу зосереджуватися на певному виді діяльності); здатність сприймати велику кількість інформації (всебічне адекватне сприйняття ситуації) тощо.

Спираючись на думки науковців щодо визначення структурно-компонентної моделі професійного іміджу фахівця (В. Андрущенко, Л. Донська, Л. Ковальчук, А. Коркішко, О. Митцева, Ю. Палеха, О. Перелигіна, Н. Прус, О. Пехота, І. Размолодчикова, В. Черепанова та ін.) та роблячи їх проєкцію на зміст професійних компетенцій політолога, відображений у програмах підготовки, пропонуємо структурну модель професійного іміджу фахівця цього профілю, що включає візуально-поведінковий, ціннісно-рефлексивний і професійно-діяльнісний компоненти.

До візуально-поведінкового компонента моделі професійного іміджу політолога ми відносимо його зовнішньо-поведінкові характеристики: вербальну та невербальну поведінку (міміка, жести, етикет, манери), культуру поведінки, візуальну привабливість. Ціннісно-рефлексивний компонент, ядро професійного іміджу, характеризує внутрішній світ людини. Тут маються на увазі орієнтація на особистісно-професійний розвиток, бажання створювати позитивний професійний імідж, цінності та інтереси, ерудиція, стиль мислення, наявність позитивної «Я-концепції», що реалізується через позитивне ставлення до світу, позитивна самооцінка, самоповага, почуття власної гідності; самосвідомість, поведінка, яка узгоджує внутрішню оцінку себе із зовнішніми вчинками, тобто все те, що характеризує особистість у цілому. Професійно-діяльнісний компонент містить професійні знання та уміння, які фахівець повинен ефективно реалізовувати під час своєї професійної діяльності, професійну культуру, громадянську відповідальність, соціальну активність, працьовитість, здатність до міжособистісного спілкування, ведення діалогу. Складовою цього компонента є також досвід особистості, що включає загальну ефективність професійної діяльності (уміння виділяти, систематизувати та передбачати недоліки та помилки в професійній діяльності, можливість запобігати їм; уміння реагувати на неординарні моменти в професійній діяльності; здатність до самоосвіти, розвитку професіоналізму).

Здійснений аналіз програм фахової підготовки політологів у закладах вищої освіти України, виокремлення компонентів професійного іміджу фахівців цього профілю та визначення змісту, специфіки та сутнісних характеристик кожного з них становить достатню методолого-теоретичну базу для розробки стратегії іміджеформувальної діяльності майбутніх політологів.

Як педагогічні чинники, що обумовлюють формування професійного іміджу політолога в процесі фахової підготовки, ми пропонуємо таку сукупність спеціально організованих заходів: розвиток у майбутніх політологів стійкої потреби у формуванні професійного іміджу на основі усвідомлення цілей професійної підготовки; спрямованість змісту професійної підготовки на проєктування майбутніми політологами індивідуальної траєкторії форму-

вання професійного іміджу на основі рефлексивної позиції; педагогічний супровід імідже-формульованої діяльності студентів.

Розвиток у майбутніх політологів стійкої потреби у формуванні професійного іміджу пов'язуємо із необхідністю спрямування студентів на усвідомлену активність у будівництві свого професійного шляху, мотивацію до самореалізації у професії, соціумі, власному житті, тому що ефективність підготовки фахівців цього профілю до формування власного професійного іміджу забезпечується не тільки кількістю засвоєних ними знань, але й ставленням студентів до навчальної діяльності – їхньою внутрішньою позицією.

Рефлексія виконує провідну роль у формуванні усвідомленого оцінного ставлення особистості до здійснюваної нею діяльності і до себе як діяча, без чого є неможливим формування її досвіду та освоєння нових сфер діяльності [3, с. 112], що особливо актуально в контексті формування професійного іміджу особистості. Саме ці міркування виявилися головними у визначенні рефлексивної позиції як основи для проектування майбутніми політологами індивідуальної траєкторії формування професійного іміджу.

Найважливішим етапом у формуванні професійного іміджу майбутніх політологів ми вважаємо організацію педагогічного супроводу іміджеформульованої діяльності студентів.

Виявляючи сутність категорії «супровід» у межах педагогіки, науковці використовують поняття «підтримка», «керівництво», «взаємодія», «сприяння», «співпраця», «створення умов», «допомога», «спрямованість на діяльність». Підкреслюючи відмінності між поняттями «педагогічне керівництво», «педагогічна підтримка» і «педагогічний супровід», Н. Яковлева [6, с. 48] зазначає, що супровід більшою мірою, ніж керівництво враховує інтереси його суб'єктів; керівництво є впливом керуючої системи, тоді як супровід – це взаємодія суб'єктів супроводжувачого і супроводжуваного процесів; керівництво в принципі не залежить від доброзичливості відносин між суб'єктами, тоді як для супроводу вони є найважливішою умовою реалізації; результат керівництва менш варіативний, ніж супроводу; керівництво допускає менше самостійності та активності суб'єктів, ніж супровід; при супроводі у суб'єктів більше можливостей виявити творчий потенціал, ніж при керівництві. Науковець наголошує на більшій масштабності супроводу як педагогічного явища, що може містити у собі і допомогу, і підтримку але, на відміну від них, має тривалий і безперервний характер, завжди «прив'язаний» до певного процесу, доповнює і супроводжує його і полягає у здійсненні конкретних дій з боку педагога, таких як спостереження за перебігом процесу і аналіз ситуацій, розроблення системи заходів, що пропонуються студенту, його консультування тощо.

Вважаємо доречним звернути увагу на нашу позицію стосовно того, що педагогічний супровід відрізняється від підтримки не зменшенням ступеня втручання педагога в процес освіти, скільки умінням самого студента вирішувати свої навчальні та особистісні проблеми. Суттєвою відмінною педагогічного супроводу від педагогічної допомоги і педагогічної підтримки, на наш погляд, є розуміння його як взаємодії двох рівноправних суб'єктів, партнерів, де педагог і студент «йдуть разом», а не виконують ролі «того, хто веде» і «того, кого ведуть». Результатом реалізації цієї педагогічної взаємодії є формування певного досвіду, рефлексивної позиції, здійснення взаємопідтримки і взаємостимулювання.

І. Семененко [4, с. 350] визначає педагогічний супровід як цілісну, системно організовану педагогом діяльність студента, у процесі якої створюються соціально-психологічні та педагогічні умови успішного навчання і розвитку кожного студента в освітньому середовищі ЗВО, прийняття суб'єктом розвитку оптимальних рішень у різних ситуаціях життєвого вибору. Цей метод ґрунтується на взаємодії того, хто супроводжує, і того, кого супроводжують.

Сутністю педагогічного супроводу Н. Скрипник [5, с. 188] вважає педагогічну діяльність, що спрямована на сумісну зі студентом розробку і реалізацію індивідуальних планів саморозвитку, створення умов для формування суб'єктної позиції студента, для розуміння ним індивідуальних і соціальних сенсів життєдіяльності й освіти зокрема, для розроблення і прогнозування результатів індивідуальної стратегії поведінки і освіти, її реалізації, подолання студентом особистісно значущих проблем. Ключовим у цьому є створення атмосфери, завдяки якій студент усвідомлює, що він не на одинці зі своїми успіхами і труднощами, що поруч є педагог, який не буде втручатись без приводу, але завжди готовий допомогти і підтримати.

Забезпечення педагогічного супроводу саморозвитку професійної компетентності фахівців, як зазначає Ю. Присяжнюк [2, с. 168], ґрунтується на основі механізмів саморозвитку, відповідно до яких стимулом до нього виступає зміна ставлення особистості до себе і до професійної діяльності, усвідомлення здатностей виходити за межі заданого і творчого перетворення самого себе.

Педагогічний супровід використовує в єдності діагностику (виявлення суті проблеми), інформаційний пошук (розкриття шляхів розв'язання проблеми), планування, консультування, первинну допомогу в реалізації плану (вчасна допомога в розв'язанні проблеми з опорою на потенційні можливості особистості), вивчення результатів педагогічного супроводу, корекцію відхилень у розв'язанні проблем, пошук шляхів удосконалення умов для самореалізації суб'єкта супроводу, роботу в тісному зв'язку з практичною діяльністю освітніх установ і здійснюється за допомогою особистісно орієнтованих технологій професійного розвитку.

Реалізація ідеї педагогічного супроводу іміджеформувальної діяльності майбутніх політологів обумовлює необхідність визначення стратегій здійснення цього процесу. Недостатність реальної практики і незавершеність професійної підготовки може привести до формалізму знань і невміння їх застосування. З цих позицій важливою умовою формування професійного іміджу є розроблення і використання принципово нових технологій навчання, які дозволяють проєктувати процес підготовки майбутнього політолога як послідовну трансформацію навчальної діяльності. Навчальний процес має проєктуватися таким чином, щоб студенту завжди була зрозуміла практична сфера застосування отриманих їм теоретичних знань. Головна роль у цьому процесі належить тренінгу практичних навичок, а саме інтерактивним методам навчання, моделюванню практичних ситуацій на заняттях, що включає механізм «проб і помилок», дає змогу засвоїти навик за допомогою власного досвіду. Використання інтерактивних методів покликане сприяти усвідомленню студентами своєї неповторності, оригінальності, розкриттю і визнанню їх творчих здібностей, саморозвитку, професійному становленню. Особливо важливим є формування суб'єктних якостей особистості, її самоствердження і прагнення до самовдосконалення.

Інтерактивне навчання у цьому контексті ми розуміємо як сумісне проблемне навчання за допомогою дії, навчання у співробітництві студентів з викладачем і один з одним. Інтерактивній презентації навчальної інформації сприяє використання методів, що спрямовані на активне передавання інформації і стимулювання участі студентів у тому, що відбувається. Для цього ефективними можуть виявитися такі інтерактивні методи, як активне включення (метод Донахью), круглий стіл, експертна оцінка, сократівський метод, мозковий штурм тощо.

Одним із актуальних інтерактивних методів є також комплексно-аналітичне моделювання, використання якого сприяє скороченню кількості і рівня критичних помилок у практичній професійній діяльності, збільшенню її ефективності. У процесі використання цього методу особлива увага має приділятися творчим завданням, що носять проблемний характер і вимагають від студентів творчого підходу. Це створює на занятті атмосферу ділового зацікавленого спілкування всіх задіяних суб'єктів, мотивує студентів на виконання поставлених завдань.

Перспективним для застосування на практичних заняттях є також метод обговорення конкретних ситуацій (кейсів). Це метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, базований на навчанні шляхом розв'язання конкретних завдань – ситуацій. Початковий (підготовчий) етап виконання кейса складається з самостійної роботи і викладачів, і студентів поза аудиторією. Безпосередньою метою кейс-методу є спільне обговорення та аналіз кейса (події, що відбулася в тій чи іншій сфері діяльності) групою студентів, вироблення практичного вирішення з подальшою оцінкою запропонованих алгоритмів і вибір кращого в контексті поставленої проблеми.

Розуміючи іміджеформувальну діяльність як програму саморозвитку, звернемо увагу на такі її складові, як формування відповідної умовам професійної діяльності зовнішності, оволодіння технікою усного мовлення, знання ділового етикету, прояв таких якостей, як комунікабельність, готовність до ділової самопрезентації. У процесі іміджеформувальної діяльності необхідним є задіяння технології фейсбїлдингу – будування візуального іміджу

зовнішності з урахуванням ключових супутніх чинників. Слід звернути увагу студентів і на роль кінесици, дизайну одягу, конгруентності (відповідності смислів вербальних і супроводжуваних їх невербальних сигналів) у технології професійної самопрезентації.

Важливим чинником іміджеформувальної діяльності є тренінг з асертивності – вербальної і невербальної поведінки, спрямованої на вираження власних потреб і відстоювання своїх позицій, базованої на позитивному і шанобливому ставленні до партнера як до рівного. Принципами асертивної поведінки є прийняття відповідальності за свої слова, дії і своє життя; самоповага і повага до інших людей; ефективне спілкування на основі чесності, відкритості, впевненості у собі, позитивної установки на спілкування і досягнення компромісу; прагнення знайти такий вихід із ситуації, який влаштує всіх.

Найбільш вагомим педагогічним супровід іміджеформуючої діяльності може стати у процесі допомоги студентам у їхніх професійних самовиявленнях у межах та поза межами університету. Мова йде, наприклад, про волонтерську діяльність, участь у громадських заходах, політичних процесах.

Залучення студентів до практичної волонтерської діяльності – це дієва можливість сформувати стійке позитивне ставлення до людей, розуміння їх потреб і політичних вподобань, що є необхідним для майбутнього політолога. Під час проходження волонтерської практики студент отримує можливість розвивати і вдосконалювати свої особистісні характеристики, оскільки волонтеру притаманні такі якості, як чутливість, комунікабельність, креативність, здатність до співпраці, терпимість, сильна мотивація і незацікавленість в отриманні вигоди. Студенти послідовно залучаються до соціально-значущої діяльності, за допомогою якої здійснюється виховання у сучасній молоді толерантності, емпатії, доброзичливості, інтересу до проблеми, позитивності, впевненості у своїх можливостях, вміння чути і слухати, вміння заручитися підтримкою співрозмовника, вміння приймати рішення, досвід роботи з групою, організаторських і лідерських якостей.

У процесі волонтерської діяльності успішно реалізуються основні потреби молодих людей. Так, волонтерство дає змогу відчути свою корисність, реалізувати потребу людини бути потрібною іншій людині. Це може бути серйозним мотивом для молодих людей: «Я дуже необхідний, в мені мають потребу інші люди; ці не знайомі раніше, можливо різного віку і статі, представники різних національностей і релігій, люди вважають мене корисним» [1]. Такі переживання, безсумнівно, є цінністю для особистості, що проходить шлях самовизначення. Успішно задовольняється і потреба у спілкуванні, яке є провідним видом діяльності молоді. У компанії однодумців студентам цікаво працювати, у них розширюється коло спілкування. Цей новий досвід спілкування з представниками інших вікових, соціальних і професійних груп є серйозним і усвідомленим мотивом активної волонтерської діяльності. І це дуже серйозна нова якість спілкування, адже студентів з цими людьми об'єднують справа, спільні проблеми і загальний успіх.

Волонтерство – це ще і творчий процес. Розвиток творчих здібностей студентів може здійснюватися під час публічних виступів перед громадськістю, підготовки сценаріїв, створення різного роду проєктів. У ході розроблення і реалізації проєкту волонтерам часто буває потрібно скласти листівку, написати текст і продумати її оформлення. При розробленні сценарію важливо вміти написати вірші або скласти пісню, придумати слоган-девіз, створити колаж або плакат, підготувати виступ на сцені, написати прес-реліз або статтю, зробити фотозвіт і багато-багато іншого. Мистецтво і творчість мають невичерпні можливості для самовираження і саморозвитку особистості, формують естетичні цінності і ціннісні орієнтації людини у світі, розвивають комунікативні здібності, пов'язані з обміном думками, ідеями та емоціями між людьми різних соціальних пластів і національностей, різного віку.

Участь у волонтерських акціях дозволяє студентам встановлювати ділові і особисті зв'язки, розвивати організаторські, лідерські здібності заробляти авторитет в студентському середовищі й серед викладачів. Головним очікуваним новоутворенням, що засвідчує позитивний результат волонтерської діяльності для особистості, є соціальна зрілість Волонтерство сприяє формуванню досвіду виявлення і визначення різних соціальних проблем, розвитку вміння виявляти їх причини, а також розвитку здатності до рефлексії.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Вважаємо, що педагогічний супровід іміджеформувальної діяльності майбутніх політологів полягає у забезпеченні комплекс-

су чинників для повноцінного здійснення цього процесу: активізації навчальної діяльності шляхом використання інтерактивних методів навчання; створенні педагогічної атмосфери, що сприяє творчим проявам студентів; розвитку самоактуалізації особистості, сприянні реалізації потенційних можливостей студентів, їх самоздійсненню.

Перспективу подальших досліджень бачимо у розробленні практичних методів формування професійного іміджу майбутніх політологів у процесі їхнього навчання у закладі вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Бородаева Г.Г. Волонтерская деятельность как фактор формирования личности студента [Электронный ресурс] / Г.Н. Бородаева, И.А. Руднева // **Современные проблемы науки и образования**. – 2014. – № 4. – Режим доступа: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=14037> (дата звернення: 17.12.2019).

2. Присяжнюк Ю.С. Психолого-педагогічний супровід розвитку професійної компетентності вчителя-філолога в умовах модернізації освіти / Ю.С. Присяжнюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Сер. 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія : зб. наук. праць. – 2014. – Вип. 25. – С. 163–170.

3. Rezvan O. Modernization of primary school teachers' training from knowledge to competence approach / Rezvan O., Grinyova V. // *Advanced Education*. – 2016. – Вип. 6. – С.111–114. DOI: 10.20535/2410-8286.85955

4. Семененко І.Є. Педагогічний супровід як психолого-педагогічна проблема / І.Є. Семененко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2013. – Вип. 29. – С. 346–351.

5. Скрипник Н. Педагогічний супровід як умова формування суб'єктивної позиції майбутніх фахівців / Н. Скрипник // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2014. – № 10(2). – С. 186–192.

6. Яковлева Н.О. Сопровождение как педагогическая деятельность / Н.О. Яковлева // Вестник ЮУрГУ. Сер.: Образование. Педагогические науки. – 2012. – № 4(263). – С. 46–49.